

Integracja europejska – akty prawa pierwotnego

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Stefan Hambura, *Polska konstytucja ważniejsza od prawa unijnego*, 8.11.2010 r., dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 15.09.2020 r.].
- Źródło: Maciej Banaszak, *Traktat Lizboński a wspólnotowe wartości europejskie*, „Refleksje. Pismo naukowe studentów i doktorantów WNPiD UAM” 2010 r., nr 1, dostępny w internecie: pressto.amu.edu.pl [dostęp 24.02.2021 r.].
- Źródło: *Traktat o Unii Europejskiej*, „Dziennik Urzędowy (Dz.U. C 202 z 7.6.2016)”, dostępny w internecie: eur-lex.europa.eu [dostęp 15.09.2020 r.].
- Źródło: *Wyrok Trybunału z dnia 15 lipca 1964 r.*, dostępny w internecie: curia.europa.eu [dostęp 15.09.2020 r.].

- Źródło: *Traktat o Unii Europejskiej*, „Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej” 2008.

Integracja europejska – akty prawa pierwotnego

Źródło: domena publiczna.

Odkąd 1 maja 2004 r. Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, obywatele naszego państwa funkcjonują w podwójnym porządku prawnym – tym wynikającym z polskich przepisów krajowych oraz tym związanym z naszym członkostwem w Unii Europejskiej i tworzonymi w jej ramach aktami prawa. Łatwo zrozumieć, dlaczego oba te porządki prawne powinny być spójne. Dlatego też moment akcesji poprzedziło wieloletnie dostosowywanie polskiego prawa krajowego do unijnych standardów. Dzisiaj również prawo tworzone w Polsce powinno pozostawać w zgodzie z naszymi zobowiązaniami wynikającymi z członkostwa. Co to za zobowiązania? Gdzie szukać norm, których polski prawodawca powinien przestrzegać podczas stanowienia prawa?

Twoje cele

- Przeanalizujesz najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego Unii Europejskiej.
- Wyjaśnisz zasadę prymatu prawa europejskiego nad prawem krajowym państw członkowskich.
- Scharakteryzujesz rodzaje aktów prawa pierwotnego i wyjaśnisz, czym różnią się od aktów prawa wtórnego Unii Europejskiej.

Przeczytaj

Akty prawa UE

W zależności od sposobu powstawania unijne prawo możemy podzielić na pierwotne i wtórne. Prawo wtórne to przede wszystkim [rozporządzenia](#), [dyrektywy](#), [decyzje](#), [zalecenia](#) i [opinie](#) wydawane przez [Radę Unii Europejskiej](#), [Komisję Europejską](#) czy [Parlament Europejski](#). Cechą wspólną aktów prawa wtórnego jest zatem to, że tworzą je unijne instytucje. Podstawą do stanowienia przez te instytucje prawa wtórnego jest prawo pierwotne – wynegocjowane i ratyfikowane przez państwa członkowskie traktaty: założycielskie, rewizyjne, akcesyjne i wszelkie inne umowy, których źródłem jest wspólna wola państw członkowskich. Prawo pierwotne jest więc nadrzędnym źródłem prawa Unii Europejskiej, znajdującym się na szczycie unijnego porządku prawnego.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Jedną z najważniejszych zasad prawa unijnego jest zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego przed prawem krajowym państw członkowskich. Zasada ta nie została wprowadzie wyrażona wprost w żadnym z traktatów, ale wywodzi się ją z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Najważniejszym orzeczeniem regulującym tę kwestię jest orzeczenie w sprawie Flaminio Costa vs. ENEL. Czytamy w nim:

“ Wyrok Trybunału z dnia 15 lipca 1964 r.

(...) państwa nie mogą uznawać pierwszeństwa przed porządkiem prawnym, jaki przyjęły na zasadach wzajemności, jednostronnego, późniejszego przepisu, którego w związku z tym nie mogą temu porządkowi prawnemu przeciwstawiać.

Źródło: *Wyrok Trybunału z dnia 15 lipca 1964 r.*, dostępny w internecie: curia.europa.eu [dostęp 15.09.2020 r.].

Oznacza to, że skoro państwa dobrowolnie zobowiązały się podporządkować unijnemu porządkowi prawnemu i zagwarantowały to sobie wzajemnie, nie powinny tworzyć przepisów, które z tym porządkiem stałyby w sprzeczności.

Słownik

decyzja (UE)

wiązący akt prawa wtórnego Unii Europejskiej o charakterze indywidualnym i konkretnym

dyrektywa (UE)

akt prawa wtórnego Unii Europejskiej o charakterze generalnym, który wiąże adresatów w zakresie celów, jakie należy osiągnąć, pozostawiając swobodę wyboru ich środków

Komisja Europejska

wykonawczy organ Unii Europejskiej, którego zadaniem jest realizacja bieżącej polityki Unii Europejskiej i zarządzanie jej budżetem

opinia (UE)

niewiązący akt prawa wtórnego Unii Europejskiej, będący oceną jakiejś sytuacji lub kwestii organu, który wydał tę opinię

Parlament Europejski

organ Unii Europejskiej, którego wybierani w bezpośrednich wyborach członkowie mają za zadanie reprezentowanie interesów obywateli państw członkowskich

pogłębianie integracji europejskiej

proces integracji w kolejnych obszarach (politycznych, gospodarczych, społecznych)

podmiotowość prawnomiędzynarodowa

możliwość wywodzenia swoich praw i obowiązków bezpośrednio z prawa międzynarodowego

poszerzanie integracji europejskiej

proces zwiększania zasięgu terytorialnego Unii Europejskiej przez przyjmowanie kolejnych członków

Rada Unii Europejskiej

najważniejszy organ decyzyjny Unii Europejskiej składający się z przedstawicieli państw członkowskich w randze ministra lub premiera

rozporządzenie (UE)

wiązący akt prawa wtórnego Unii Europejskiej o charakterze generalnym, bezpośrednio skuteczny

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej

organ władzy sądowej Unii Europejskiej, którego najważniejszym zadaniem jest rozstrzyganie sporów w zakresie unijnego prawa oraz interpretacja traktatów

umowa międzynarodowa

porozumienie między dwoma lub więcej podmiotami prawa międzynarodowego, regulowane przez prawo międzynarodowe

zalecenie (UE)

niewiążący akt prawa wtórnego Unii Europejskiej, zawierający sugestię właściwego postępowania adresatów

Schemat

Polecenie 1

Przeanalizuj oś czasu, na której przedstawione zostały najważniejsze akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej. W dostępnych źródłach informacji poszukaj odpowiedzi na zamieszczone pod osią pytania i wykonaj ćwiczenia.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, dlaczego właśnie węgiel i stal stały się początkiem europejskiej integracji.

Ćwiczenie 2

Opisz, na czym polegał ponadnarodowy charakter kontroli nad sektorami zintegrowanymi w ramach Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.

Ćwiczenie 3

Podaj korzyści, jakich państwa spodziewały się, integrując się w ramach Euratomu.

Ćwiczenie 4

Wyjaśnij, na czym polegało i jak przebiegało w praktyce tworzenie unii celnej, która była najważniejszym zadaniem postawionym przed Europejską Wspólnotą Gospodarczą w traktacie założycielskim.

Ćwiczenie 5

Wyjaśnij, na czym polegało i jak przebiegało w praktyce tworzenie Unii Gospodarczo-Walutowej, która była jednym z najważniejszych postanowień Traktatu z Maastricht.

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij istotę obywatelstwa europejskiego:

1. Kto i w jaki sposób staje się obywatelem UE?

2. W jaki sposób można przestać być obywatelem UE? Czy można to obywatelstwo utracić? Czy można się go zrzec?

3. Na czym polega związek pomiędzy obywatelstwem europejskim a obywatelstwem państwa członkowskiego?

4. Co wynika z posiadania europejskiego obywatelstwa?

Ćwiczenie 7

Wyjaśnij, dlaczego projekt wprowadzenia Traktatu konstytucyjnego zakończył się niepowodzeniem.

Ćwiczenie 8

Wyjaśnij, na czym polegało i jak przebiegało w praktyce tworzenie wspólnego europejskiego rynku przewidzianego Jednolitym aktem europejskim. Przedstaw korzyści dla obywateli państw członkowskich wynikające z funkcjonowania tego rynku.

Ćwiczenie 9

Wyjaśnij rozwiązania wprowadzone przez Traktat amsterdamski w jednym, wybranym przez ciebie, obszarze integracji.

Ćwiczenie 10

Scharakteryzuj zmiany, jakie Traktat nicejski wprowadzał w odniesieniu do składu i funkcjonowania wskazanych organów.

Komisja Europejska:

Rada Unii Europejskiej:

Parlament Europejski:

Ćwiczenie 11

Wyjaśnij, na czym polega uzyskanie przez Unię Europejską na mocy Traktatu lizbońskiego osobowości prawnomiędzynarodowej.

Ćwiczenie 12

Wyjaśnij, w jaki sposób Traktat lizboński przyczynił się do zwiększenia wpływu obywateli na proces stanowienia prawa w Unii Europejskiej.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Uporządkuj akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej w kolejności chronologicznej.

Jednolity akt europejski

Traktat z Maastricht

Traktat amsterdamski

Traktat lizboński

Traktaty rzymskie

Ćwiczenie 2

Rozstrzygnij, do której kategorii należą wymienione dokumenty.

traktat założycielski

Traktat nicejski

Traktat paryski

Traktat amsterdamski

traktat akcesyjny

Traktat ateński

traktat rewizyjny

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenia.

“ Traktat o Unii Europejskiej

Artykuł 9

We wszystkich swoich działaniach Unia przestrzega zasady równości swoich obywateli, którzy są traktowani z jednakową uwagą przez jej instytucje, organy i jednostki organizacyjne. Obywatel Unii jest każda osoba mająca przynależność Państwa Członkowskiego. Obywatelstwo Unii ma charakter dodatkowy w stosunku do obywatelstwa krajowego i nie zastępuje go.

Źródło: *Traktat o Unii Europejskiej*, „Dziennik Urzędowy (Dz.U. C 202 z 7.6.2016)”, dostępny w internecie: eur-lex.europa.eu [dostęp 15.09.2020 r.].

1. Marek jest polskim obywatelem. Jest jednak niechętny wobec procesu integracji europejskiej i polskiego uczestnictwa w tym procesie. Na znak protestu Marek chce zrezygnować z obywatelstwa europejskiego, zatrzymując jednak polskie obywatelstwo. Rozstrzygnij, czy na gruncie przytoczonego przepisu jest to możliwe i uzasadnij swoją odpowiedź.

Rozstrzygnięcie:

tak

Uzasadnienie:

2. Maja urodziła się na terytorium byłej Jugosławii. Jej matka była Chorwatką, a ojciec Węgrem. Przed rozpadem Jugosławii Maja była obywatelką tego państwa, następnie emigrowała do Węgier i uzyskała tamtejsze obywatelstwo w związku ze swoim pochodzeniem ze strony ojca. Od wielu lat Maja mieszka w Holandii i z czasem nabyła również obywatelstwo holenderskie. Ze względu na swoją historię, Maja nie czuje przynależności do żadnego z państw, w tym również Holandii, i wolałaby mieć tylko europejskie obywatelstwo. Rozstrzygnij, czy na gruncie przytoczonego przepisu jest to możliwe, i uzasadnij swoją odpowiedź.

Rozstrzygnięcie: tak

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Stefan Hambura

Polska konstytucja ważniejsza od prawa unijnego

Zasada pierwszeństwa [prawa unijnego] nie została sformułowana w traktatach. Nie została też do nich wprowadzona w wyniku kolejnych reform. Według orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu (ETS) zasada ta wynika bezpośrednio ze szczególnej natury Wspólnoty Europejskiej. Gdyby normy wewnętrzne państw członkowskich mogły korzystać z pierwszeństwa przed prawem wspólnotowo-unijnym lub je modyfikować, prawo wspólnotowo-unijne utraciłoby swój szczególny charakter i zamieniło się jedynie w zbiór zaleceń od których można w każdej chwili odstąpić. To z kolei podważyłoby sens istnienia Wspólnot, obecnie także UE.

Źródło: Stefan Hambura, *Polska konstytucja ważniejsza od prawa unijnego*, 8.11.2010 r., dostępny w internecie: rp.pl [dostęp 15.09.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Zasada pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej nad prawem państw członkowskich wynika wprost z umów międzynarodowych wiążących te państwa.	☐	☐
Zasadę pierwszeństwa prawa unijnego wywodzi się z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.	☐	☐
Kwestionowanie zasady pierwszeństwa prawa unijnego nad prawem krajowym państw członkowskich podważa sens istnienia Unii Europejskiej.	☐	☐

Materiał źródłowy do ćwiczeń 5 i 6.

Maciej Banaszak

“ *Traktat Lizboński a wspólnotowe wartości europejskie* ”

Jednym z podnoszonych argumentów na rzecz odrzucenia Traktatu [lizbońskiego] była kwestia utraty suwerenności przez Polskę. Niewątpliwie taki apel ukierunkowany był (a pewnie i jest nadal) na osiągnięcie doraźnych, partykularnych celów politycznych, niewiele (bądź nic) mając wspólnego z tą kategorią. To właśnie możliwość ratyfikacji tegoż aktu, a wcześniej, co ważniejsze, dobrowolne przystąpienie państwa do Wspólnot i transfer swych kompetencji innym organom, na zasadzie „zlecenia”, jest niczym innym jak realizacją idei suwerenności z jednej strony, z drugiej natomiast, mamy do czynienia z integratywnym reżimem suwerenności opartym raczej o kilka suwerenności, wzajemnie się uzupełniających; od poziomu ponadnarodowego Unii Europejskiej poprzez państwo członkowskie aż do poziomu subnarodowego (regionalnego). W tym kontekście, warto zaznaczyć, iż to państwa członkowskie są nadal „panami traktatów” i to w nich należy upatrywać kierunków rozwoju Unii.

Źródło: Maciej Banaszak, *Traktat Lizboński a wspólnotowe wartości europejskie*, „Refleksje. Pismo naukowe studentów i doktorantów WNPiD UAM” 2010 r., nr 1, dostępny w internecie: pressto.amu.edu.pl [dostęp 24.02.2021 r.].

Ćwiczenie 5

Podaj dwa argumenty, które w opinii autora artykułu świadczą o tym, że uczestnictwo Polski w procesie integracji w ramach Unii Europejskiej jest realizacją suwerenności państwowej.

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij, co oznacza określenie, że państwa członkowskie Unii Europejskiej są „panami traktatów”.

Zaznacz, z jakich dokumentów pochodzą poszczególne cytaty.

„Artykuł 8

1. Ustanawia się obywatelstwo Unii. Obywatelom Unii jest każda osoba mająca przynależność Państwa Członkowskiego.
2. Obywatele Unii korzystają z praw i podlegają obowiązkom przewidzianym w niniejszym Traktacie”.

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat rzymski) / Traktat amsterdamski / Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) / Traktat lizboński / Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

„Artykuł B

Unia stawia sobie następujące cele:

- popieranie zrównoważonego i trwałego postępu gospodarczego i społecznego, w szczególności poprzez utworzenie przestrzeni bez granic wewnętrznych, umacnianie gospodarczej i społecznej spójności oraz ustanowienie unii gospodarczej i walutowej, obejmującej docelowo jedną walutę, zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu”.

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat rzymski) / Traktat amsterdamski / Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) / Traktat lizboński / Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

„Artykuł 2

Prawo do życia

1. Każdy ma prawo do życia.
2. Nikt nie może być skazany na karę śmierci ani poddany jej wykonaniu”.

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat rzymski) / Traktat amsterdamski / Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) / Traktat lizboński / Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

„Artykuł 4

1. Komisja jest odpowiedzialna za wspieranie i ułatwianie badań jądrowych w Państwach Członkowskich oraz za uzupełnianie ich poprzez realizację programu badawczo-szkoleniowego w ramach Wspólnoty”.

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat rzymski) / Traktat amsterdamski / Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) / Traktat lizboński / Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

„Artykuł 118

1. Mając na względzie urzeczywistnienie celów określonych w artykule 117, Wspólnota

wspiera i uzupełnia działania Państw Członkowskich w następujących dziedzinach:

- polepszanie w szczególności środowiska pracy w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników;
- warunki pracy;
- informacja i konsultacja z pracownikami;
- integracja osób wyłączonych z rynku pracy, bez uszczerbku dla artykułu 127;
- równość mężczyzn i kobiet w odniesieniu do ich szans na rynku pracy i traktowania w pracy”.

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat rzymski) / Traktat amsterdamski / Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) / Traktat lizboński / Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

„Artykuł 9b

(...)

2. W skład Rady Europejskiej wchodzi szefowie państw lub rządów Państw Członkowskich, jak również jej przewodniczący oraz przewodniczący Komisji. W jej pracach uczestniczy wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa”.

Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Traktat rzymski) / Traktat amsterdamski / Traktat o Unii Europejskiej (Traktat z Maastricht) / Traktat lizboński / Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

Zapoznaj się z materiałami źródłowymi i wykonaj ćwiczenia.

Źródło I

“ Traktat o Unii Europejskiej

Artykuł 11

4. Obywatele Unii w liczbie nie mniejszej niż milion, mający obywatelstwo znacznej liczby Państw Członkowskich, mogą podjąć inicjatywę zwrócenia się do Komisji Europejskiej o przedłożenie, w ramach jej uprawnień, odpowiedniego wniosku w sprawach, w odniesieniu do których, zdaniem obywateli, stosowanie Traktatów wymaga aktu prawnego Unii.

Źródło: *Traktat o Unii Europejskiej*, „Dziennik Urzędowy (Dz.U. C 202 z 7.6.2016)”, dostępny w internecie: eur-lex.europa.eu [dostęp 15.09.2020 r.].

Źródło II

Źródło: Europejska Inicjatywa Obywatelska, dostępny w internecie: citizens-initiative.eu, tylko do użytku edukacyjnego.

1. Podaj nazwę instytucji opisanej w przytoczonych przepisach prawnych.

2. Odnosząc się do elementów graficznych rysunku, uzasadnij, że przedstawia on opisaną w przytoczonych przepisach instytucję.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Rabięga

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Integracja europejska – akty prawa pierwotnego

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy i rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

VII. Współczesne stosunki międzynarodowe.

Uczeń:

8) wymienia obowiązujące akty prawa pierwotnego Unii Europejskiej; lokalizuje jej państwa członkowskie; przedstawia podstawowe obszary i zasady działania Unii Europejskiej.

Zakres rozszerzony

XIV. Integracja europejska.

Uczeń:

2) przedstawia etapy powojennej integracji europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od strefy wolnego handlu do wspólnego rynku) i najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali, Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą, Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, traktatu fuzyjnego i Jednolitego aktu europejskiego;

3) przedstawia integrację w ramach Unii Europejskiej (w aspekcie gospodarczym – od wspólnego rynku do unii gospodarczo-walutowej) i najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego: Traktatu o Unii Europejskiej (traktatu z Maastricht), traktatu amsterdamskiego i traktatu nicejskiego;

4) rozważa kwestię charakteru prawnego Unii Europejskiej, korzystając z przepisów traktatu z Lizbony i wskazując na zasady pomocniczości, subsydiarności i solidarności.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;

- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje najważniejsze postanowienia aktów prawa pierwotnego Unii Europejskiej;
- wyjaśnia zasadę prymatu prawa europejskiego nad prawem krajowym państw członkowskich;
- charakteryzuje rodzaje aktów prawa pierwotnego i wyjaśnia, czym różnią się od aktów prawa wtórnego Unii Europejskiej.

Strategie nauczania:

- konektywizm;
- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- analiza materiałów źródłowych;
- rozwiązywanie ćwiczeń interaktywnych;
- burza mózgów;
- dyskusja.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Burza mózgów, podczas której uczniowie przypominają źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce. W razie potrzeby nauczyciel zadaje pytanie pomocnicze: W jaki sposób zmienił się katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce po przystąpieniu naszego państwa do Unii Europejskiej?

2. Przedstawienie tematu i celów lekcji.

Faza realizacyjna

2. Uczniowie pracują w trzech grupach, analizując wspólnie oś czasu. Każdej z grup nauczyciel przydziela inny rodzaj aktów prawa pierwotnego:

A. traktaty założycielskie,

B. traktaty rewizyjne,

C. traktaty akcesyjne.

Zadaniem uczniów w grupach A i B jest przygotowanie krótkich wypowiedzi na temat najważniejszych zmian wprowadzanych przez przydzielone im traktaty, natomiast zadaniem uczniów z grupy C jest opracowanie mnemotechniki ułatwiającej zapamiętanie kolejnych rozszerzeń Unii Europejskiej.

3. Uczniowie przedstawiają informacje o poszczególnych traktatach uwzględnionych w schemacie w kolejności chronologicznej.

4. Każda z grup losuje trzy liczby od 1 do 12, a następnie ustala odpowiedzi na pytania o tych numerach zawarte w poleceniach do multimedium. Po upływie wyznaczonego czasu reprezentanci grup przedstawiają pozostałym uczniom przeanalizowane zagadnienia.

Faza podsumowująca

1. Dyskusja na temat: który z traktatów uważasz za najistotniejszy dla procesu integracji europejskiej? Który wprowadzał najdalej posunięte rozwiązania integrujące państwa członkowskie?

2. Uczniowie samodzielnie rozwiązują i sprawdzają poprawność rozwiązań ćwiczeń 1, 2 i 4.

3. Uczniowie w parach rozwiązują pozostałe ćwiczenia interaktywne. Po upływie wyznaczonego czasu chętne/wybrane osoby przedstawiają swoje rozwiązania, a pozostali uczniowie komentują je i uzupełniają w razie potrzeby.

Praca domowa:

Moja europejska inicjatywa ustawodawcza – przedstaw zmiany, jakie chcesz osiągnąć, i uzasadnij swój pomysł.

Materiały pomocnicze:

Stefan Hambura, *Polska konstytucja ważniejsza od prawa unijnego*, rp.pl.

Maciej Banaszak, *Traktat Lizboński a wspólnotowe wartości europejskie*, „Refleksje. Pismo naukowe studentów i doktorantów WNPiD UAM”, wiosna–lato 2010, s. 249–264, pressto.amu.pl.

Wyrok Trybunału z dnia 15 lipca 1964 r., curia.europa.eu.

Traktat o Unii Europejskiej, „Dziennik Urzędowy (Dz.U. C 202 z 7.6.2016)”, eur-lex.europa.eu.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Nauczyciel może podzielić uczniów na grupy A, B i C na wcześniejszych zajęciach i poprosić o przygotowanie obszerniejszych informacji dotyczących zarówno treści traktatów, jak i okoliczności ich wynegocjowania oraz ratyfikacji, a następnie przeprowadzić zajęcia w formie lekcji odwróconej.